

tuvat tai ovat luettavissa ainoastaan rivien välistä. Tällaisenaankin tämä aineisto avaa kuitenkin sekä kirkko-historiaan että paikallisyhteisöjen sosiaalihistoriaan valtavasti kiinnostavia uusia kysymyksiä, jotka odottavat tutkijaansa. Bellin kirjan hyvän saatavuuden ja huolellisen editoinnin vuoksi se soveltuisi erinomaisesti myös opinnäytetöiden lähteeksi.

ESKO M. LAINE
DOS., JOENSUU

PAUL AVIS
Reshaping Ecumenical
Theology: The Church
Made Whole. London: T & T
Clark 2010. 209 s.

Ekumeeninen liike ja teologia saatavat ovat kriisissä, Paul Avis toteaa, mutta niillä on suuria mahdollisuuksia ja niille on suuri tarve. Avis, jonka työnkuva voisi kutsua anglikaanisen kirkon ekumeeniseksi päävirkamieheksi, on ollut mukana sekä ekumeenisen liikkeen käytännössä että teorianmuodostuksessa useamman vuosikymmenen ajan. Hänet tunnetaan ekklesiologian ammatillisena, joka on kirjoittanut useita monografioita ja artikkeleita.

Reshaping Ecumenical Theology on ammattitaitoisesti kirjoitettu ekumeniikan perusteos, joka soveltuu monenlaisille lukijoille. Kirja toimii johdatuksena ekumeenisen teologian peruskysymyksiin ja ajankohattaiseen tilanteeseen, mutta tarjoaa myös alan ammatillisille syvempää tietoa ja ehdotuksia. Teoksen kymmenestä luvusta osa pohjautuu Avisin esitelmiin erilaisissa korkeatasoisissa tilaisuuksissa, osa on laajennettuja versioita hänen aiemmista artikkeleistaan. Tällainen rakenne tuo toisinaan hienoista toistoa edellisiin lukuihin nähden, mutta viime kädessä toimii sekä kertaavana elementtinä että lukujen itsenäisen lukemisen mahdollistajana. Ratkaisu on lopulta

toimiva: kirjan läpi kulkee punaisena lankana tietty tarkastelukulmien laajeneminen. Samalla Avis etenee kohti tarkempia käytännön ehdotuksia.

Teoksen vahvuuksia ja teemoja voi molempia lähestyä kolmikohittaisen jaottelun kautta. Vahvuuksista ensimmäinen on tekstin korkea taso: se on samalla selkeää ja ammattitaitoista. Argumentaatio etenee sulavasti, väliotsikot rytmittävät tekstiä ja monista asioista tarjotaan havainnollistavia jäsennyksiä. Toiseksi Avisin teksti on laaja-alaista ja monipuolista. Ensimmäinen luku tarjoaa kirkko-opin peruskurssin. Avis ottaa huomioon sekä ekumeenisen metodiikan, hermeneutiikan että kirkkohistorian. Kolmanneksi hän lähestyy ekumenian haasteita sekä käytännöllisinä että teoreettisina kysymyksinä. Kumman näkökulman tahansa huomiotta jättäminen olisi hyvin ongelmallista, mutta toisaalta molempien esilläpito vaatii laajaa ammattitaitoa ja kokemusta.

Avisin pääteemoista ensimmäinen on erilaisuuden realistinen käsittely. Hänen mukaansa kaikilla ekumenian tasoilla, etenkin ylimmillä, on otettava entistä selvemmin huomioon kristikunnan suuri diversiteetti. Avisin kanta on, että erilaisuus kuuluu kristinuskoon. Siksi se on opittava entistä enemmän näkemään rikkautena. Samalla hän painottaa tarvetta sitoutua pyrkimykseen kohti näkyvää ykseyttä ja kommuuniota.

Toiseksi Avis korostaa yhteyden ja lähetyksen yhteenkuuluvuutta ja painottaa tarvetta ymmärtää tämä syvemmin. Avis liittää ekumeenisen liikkeen historiassa olennaisen lähetysnäkökulman moderniin keskusteluun. Jos yhteyden ja lähetyksen painotukset nähdään erillisinä, kärsii sekä ekumenia että missio. Avisin vahvaa osaamisaluetta on asioiden näkeminen niiden kirkko-opillisessa yhteydessä. Sekä yhteys/ykseys että lähetys liitetään argumentaatiossa elimellisesti kirkon olemukseen.

Kolmanneksi Avis painottaa realististen tulevaisuus suunnitelmien

olennaista merkitystä. Hänen mukaansa ylioptimistisen ekumeenisen unelmoinnin aika on ohi. Yhteydelle on mahdollista luoda tiemerkejä, mutta tämä vaatii yhteistä ja realistista prosessia sekä sitoutumista. Avis kannattaa vaiheittaisen etenemisen metodologiaa. Monet kirjan ajatuksista liittyvät tämän hahmotamiseen. Tiivistyksenä hyvästä ekumeenisesta teologiasta (ja hyvästä teologiasta yleensä) Avis esittää nelijaon, joka kuvaa hyvin teoksen luettavuutta, ja jonka alkusointu katoaa suomennoksessa: johdonmukaisuus, uskottavuus, kriittisyys ja rakentavuus (coherent, credible, critical, constructive, s. 42–43).

Avisin teoksen vahvana taustavireenä on hengellisyys. Teksti on akateemista, mutta perustuu vahvaan hengelliseen näkyyntä kristittyjen yhteydestä uskollisuutena Kristukselle. Teoksen käytännön sovellettavuus ja mielestäni myös yleinen ekumeeninen laatu rikastuu tämän johdosta. Avis noudattaa omassa tekstissään niitä periaatteita, joita hän suosittelee kaikelle kristittyjen kanssakäymiselle: oman hengellisen tradition tuntemista ja sen varassa toimimista nöyryyden hengessä.

Avis on anglikaani. Tämä näkyy teoksessa selkeänä pohjavirtana. Hän on kuitenkin sangen kykeneväinen käsittelemään myös muiden traditioiden näkökulmia, vaikka luonnollisesti hänen ihanteensa heijastelevat anglikaanista teologiaa ja käytäntöjä. Anglikaanisen kirkon vakavat kiistat seksuaalisuuteen liittyvissä näkemyksissä antavat vahvaa kaikupohjaa Avisin neljälle ohjeelle ristiriitatilanteisiin. Avis argumentoi, että ohjeet sopivat sekä yksittäisille kristityille että kirkkokunnille. Ohjeet ovat seuraavat: hätköinnin välttäminen, yhteinen Jumalan sanan tutkiskelu, nöyrä asenne sekä toisten loukkaamisesta pidättäytyminen. Näkemysten pohjalla on vahva realismi siitä, että näiden ohjeiden noudattamien ratkaisemista, mutta yleensä ehkäisee suurimpia vau-

rioita. Avis liittää ohjeiden noudattamisen vahvasti Uuden testamentin tulkintaan.

Teos sisältää paljon kiinnostavia yksityiskohtaisempia huomioita, joita ei tässä ole mahdollista käsitellä laajemmin. Avis käsittelee havainnollistavasti ”kaitsentavirkkaa” ekumeenisena kysymyksenä, kirkkokuntien tunnustuksellisuuden luonnetta ja erimielisyyksien roolia ekumeniassa. Hän tekee monipuolisia huomioita ekumeenisista dialogeista. Suomalaisille erityisen kiinnostavia lienevät luterilais-anglikaaniseen dialogiin liittyvät ajatukset ja käytännön ehdotukset.

Avisin teos on vahva puheen- vuoro, joka ei tarjoa paljoa kritisointavaa. Lukija saattaa olla asioista eri mieltä teoksen kirjoittajan kanssa, mutta Avis esittelee näkemyksensä johdonmukaisesti ja monipuolisesti, ekumeenisten hyvien tapojen mukaan. Hänen ajatuksensa ekumeenisen metodin kehittämisestä ja ekumenian tulevaisuudesta ovat kansainvälisesti merkittäviä ja hyvin varteenotettavia. *Reshaping Ecumenical Theology* -teoksen kaltaisille realistisille, ammattitaitoisille ja rakentaville teologisille puheenvuoroille on suuri tarve.

PANU PIHKALA
TEOL. MAIST., KIRKKONUMMI

MICHAEL WARD
Planet Narnia: The Seven
Heavens in the Imagination
of C. S. Lewis. Oxford:
Oxford University Press
2008. 347 s.

C. S. Lewisin Narnia-kirjojen tuoreet filmatisoinnit ovat saaneet aikaan suoranaisten Lewis-buumin. Jokainen kynnelle kykenevä kirjailija ja kustannusyhtiö julkaisee jos jonkinlaista aiheeseen liittyvää kommentaaria. Tässä monenkirjavassa joukossa Michael Wardin itsenäinen ja

sisällöltään rikas tutkimus kuuluu ehdottomasti lajinsa kärkikastiin.

Ward tuntee lähteensä ja tutkimuskirjallisuuden hyvin sekä kykenee tarjoamaan aidosti uuden ja kiinnostavan näkökulman jo paljon tutkittuun materiaaliin. Hänen yllättävä perusteesinsä on, että kaikkia Narnia-kirjoja yhdistää keskiaikainen kosmologia. Ward ei ole ensimmäinen, joka on yrittänyt löytää Narnia-sarjasta rakenteellisesti yhdistäviä tekijöitä. Narnia-kirjoja on aikaisemmin yritetty järjestää muun muassa seitsemän kuolemansynnin, seitsemän hyveen tai seitsemän sakramentin vertauskuviksi. Vaikka Asanleijona on eräänlainen Kristus-allegoria, hän ei esiinny kaikissa kirjoissa. Itse asiassa vain kolmessa sarjan kirjassa sillä on suoranaisesti Kristuksen rooli. Narnia-kirjoissa on askaruttanut myös sekavanoloinen, jopa psykedeelinen yhdistelmä erilaisia mytologioita, johon kyllästynään Lewisin ystävä ja työtoveri J. R. R. Tolkien piti koko teossarjaa joutavana roskana. Saman arvion hän antoi myös Scifi-trilogian kolmannesta osasta *That Hideous Strength*.

Lewisilla oli kuitenkin ajatus, joka antoi struktuurin ja selityksen kirjojen erilaisille luonteille. Vaikka kosmologian esittäminen selittäväenä tekijänä haiskahtaa hieman Da Vinci-koodille, Ward argumentoi teesinsä hyvin ja uskottavasti. Ensinnäkin Lewis toimi keskiajan ja renessanssin kirjallisuustieteen professorina Cambridgessa ja oli hyvin kiinnostunut nimenomaan kosmologias- ta. Lewis julkaisi myös edelleenkin paljon käytetyn ja arvostetun keskiaikaista kosmologiaa käsittelevän tutkimuksen *Discarded Image*. Akaateemisen tutkimuksen lisäksi hän julkaisi myös laajan runoteoksen *Planets*, jossa hän erittelee maan ja seitsemän planeetan piirteitä.

Keskiaikaisessa maakeskeisessä kosmologiassa planeettoja oli seitsemän: Aurinko, Kuu, Merkurius, Venus, Mars, Jupiter ja Saturnus, ja ne käsitettiin symboleina erityyppisistä luonteista. Näitä piirteitä Lewis hyö-

dynsi myös scifi-trilogiassaan, jossa tapahtumat sijoittuvat Marsiin (*Out of the Silent Planet*), Venukseen (*Peregrinanda*) ja Maahan (*That Hideous Strength*). Scifi-trilogia muodostaa planeettojen ympärille eheän kokonaisuuden; viimeisen kirjan keskeinen teema on avioliitto, jossa mieheys (Mars) ja naiseus (Venus) kohtaavat toisensa kirjan päähenkilöiden löytäessä uudelleen rakkauden kylmenneeseen liittoonsa. Lewis piti planeettojen luonteita pysyvinä arkityyppeinä, joilla on pysyvä hengellinen arvo.

Narnia-kirjoissa planeetat ja niiden luonteet toimivat kehikkona, jonka läpi primäärisesti teologiset teemat tulevat esiin. Kirjat ja planeetat muodostavat parit seuraavalla tavalla: Velho ja leijona – Jupiter; Hopeinen tuoli – kuu; Hevonen ja Poika – Merkurius; Taikurin sisarenpoika – Venus; Kaspianin matka maailman ääriin – Aurinko; Prinssi Kaspian – Mars; Narnian viimeinen taistelu – Saturnus. Jupiterille tyypillisiä piirteitä ovat muun muassa kuninkaallisuus, kesä, juhlavuus, ilo ja rauha. Kuninkuus-teema tulee esiin Velhossa ja leijonassa muun muassa Asanin hahmossa, joka on ”Narnian tosi kuningas” ja lasten kruunaamisessa sijaishallitsijoiksi kirjan lopussa.

Kirjan kantava teema on ikuisen talven väistyminen ja kevään tulo. Valkean velhon hallitsemassa Narniassa ”on talvi, muttei koskaan joulua”. Toisin sanoen pimeyden keskeltä puuttuu ilo. Siksi Lewis laittoi joulupukin, ilon symbolin, kirjan käänteentekevään kohtaan, mikä on ärsyttänyt monia näennäisellä epäjohdonmukaisuudellaan. Ilo saavutetaan kuitenkin vain taistelun välityksellä – siksi joulupukki jakaa aseita – mutta taistelu tuo mukanaan rauhan. Antiikin Roomassa sotilaat pukeutuivat voittokulkueissa punaposkisiksi Jupiteriksi ilmaisten näin uuden ajan alkamista ja sodan väistymistä. Yleisten teemojen lisäksi planeettojen erityispiirteet tulevat näkyviin myös sinänsä mitättömiltä